

Verantwoordelijkheid overdragen met gebruiksplannen

Auke Pols
KIVI-NIRIA / 3TU-promovendilezing
14-07-2010

TU / **e**

Technische Universiteit
Eindhoven
University of Technology

Where innovation starts

Algemene introductie

- Promovendus TU Eindhoven, laatste jaar.
- Proefschrift: 'Acting with Artefacts'.
- Relevantie: o.a. voor verantwoordelijkheid.

- **Belangrijk onderwerp voor ingenieurs**
 - vele handenprobleem
 - individuele, collectieve of gedeelde verantwoordelijkheid
 - nog steeds (nieuwe) case studies

Doel presentatie

- **Een theoretisch raamwerk bouwen om de verdeling van verantwoordelijkheid te helpen analyseren tussen ingenieurs en gebruikers.**

Overzicht

- **Introductie**
- **Verantwoordelijkheid en controle**
- **Gebruiksplannen**
- **Combineren van de benaderingen**
- **Voorbeeld: de doseersluis van Abcoude**

Afbakening van het onderwerp - 1

- **Morele verantwoordelijkheid, niet aansprakelijkheid.**
- **Verantwoordelijkheid op basis van verdienste, niet op basis van nut.**
- **Voornamelijk gericht op twee partijen: ingenieur en gebruiker.**

Afbakening van het onderwerp - 2

- **Niet alle verantwoordelijkheid is overdraagbaar:**

‘Techniek en wetenschap zijn sterk verweven met onze samenleving. In hun rol als bedenkers en beheerders van techniek dragen ingenieurs dan ook een bijzondere verantwoordelijkheid voor mens, maatschappij en milieu.’
(KIVI NIRIA gedragscode 2006)

Verantwoordelijkheid

- **Je bent verantwoordelijk als je een geschikt ‘doelwit’ bent voor bepaalde reactieve attitudes.**
- **Je bent niet verantwoordelijk als je:**
 - **onwetend bent.**
 - **gedwongen wordt**
 - **-> geen controle hebt over wat je doet.**

Controle?

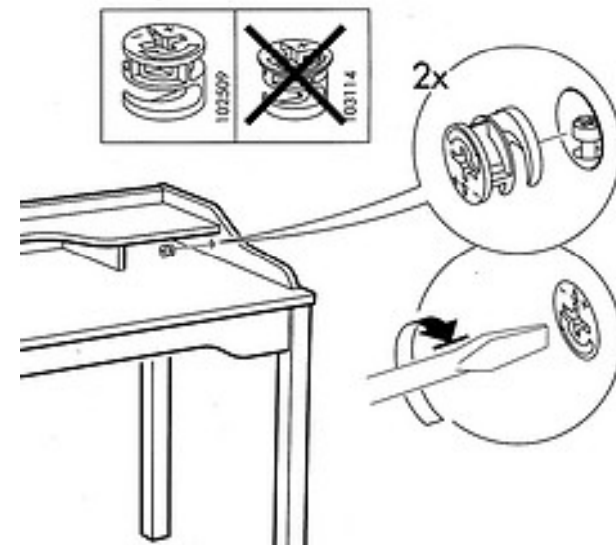
- Over een handeling.
- Over de situatie.

- Deze gaan niet altijd samen.

Gebruiksplannen - 1

- **Welke kennis heb je nodig om een artefact functioneel te kunnen gebruiken?**
- **Use know-how**
 - **Kennis van een volgorde van handelingen die leidt tot de realisatie van een doel.**
 - **De vaardigheden om die handelingen uit te voeren.**

Overdracht kan op veel manieren.

Gebruiksplannen - 2

- **Extra informatie is nodig, bijv. over extreme omstandigheden, hulpstukken, e.d.**

De combinatie

- **Kan controle over handelingen uitgebreid worden naar controle over artefacten?**
- **In hoeverre draagt de gebruiksplananalyse controle over een artefact over?**

Controle over een artefact

- **Controle over een handeling met een artefact.**
 - Dit is controle over een handeling.
- **Zorgen dat het artefact niet oncontroleerbaar wordt.**
 - Dit wordt gedaan door (gecontroleerde) handelingen.

Gebruiksplannen en controle

- Vaardigheden worden *niet* overgedragen.
- Wel: als vaardigheden niet voorondersteld kunnen worden, moet dit duidelijk gemaakt worden.
- Wel: nieuwe omschrijvingen van handelingen kunnen aangeleerd worden.

Het raamwerk

- Een ingenieur I draagt morele verantwoordelijkheid over een artefact A over aan gebruiker G als:
 - (1) I moreel verantwoordelijk is voor A.
 - (2) I tenminste één rationeel gebruiksplan P voor A succesvol aan G weet over te brengen.
 - (3) P kan (onder normale omstandigheden) fysiek worden uitgevoerd met A.
 - (4) G heeft de vaardigheden om P uit te voeren.
 - (5) G heeft toegang tot A.

De doseersluis van Abcoude

Het probleem

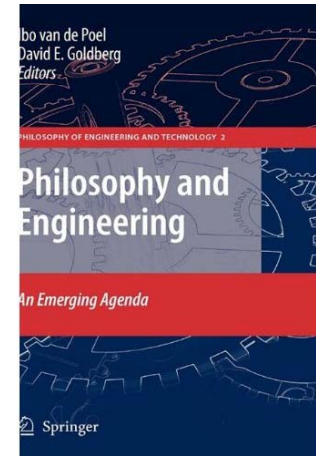

Wie is verantwoordelijk?

- **(1) Succesvolle overdracht verantwoordelijkheid ingenieurs aan gemeente.**
- **(3) De doseersluis was normaal te gebruiken.**
- **(4) Gebruikers hadden de benodigde vaardigheden.**
- **(5) Gebruikers hadden toegang tot de doseersluis.**

- **(2) Maar:**
- **De communicatie van het gebruiksplan was onvoldoende.**
- **Ander gebruiksplan stoplichten.**

Vragen?

Referenties

- Fischer, J.M. & Ravizza, M. (1998). *Responsibility and Control*. Cambridge UP.
- Houkes, W.N. (2006). Knowledge of Artefact Functions. *Studies in History and Philosophy of Science* (37), p. 102-113.
- Houkes, W.N., Vermaas, P.E., Dorst, K. & de Vries, M.J. (2002). Design and use as plans: an action-theoretical account. *Design Studies* (23), p. 303-320.